

TÜRKİYE'DE SOSYAL BİLİMLERDE LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİN NİTELİK DURUMU

Doç. Dr. B.Ünal İBRET

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 37100, Kastamonu

Tel:+90 366 2127380

email: bibret@kastamonu.edu.tr

GİRİŞ

Bilginin, gelecekteki servet kaynağı olarak maddi sermayenin önüne geçmesiyle dünya ekonomisi de bir değişim içine girmiştir. Teknoloji bu sürecin itici gücü olmaktadır. Bilginin önemi arttıkça, eğitim ve yükseköğretim de bundan payını almıştır. Günümüzde en önemli yatırımın, insana yapılan yatırım olduğu kabul edilmektedir. Eğitim hem bireysel hem de toplumsal olarak ilerlemenin, yüksek bir yaşam düzeyi elde etmenin başlıca yolu olmaktadır. Yani eğitim gelişmenin ve ilerlemenin anahtarı durumundadır.

Dünyada Küreselleşmeyle birlikte ülkeler arasındaki sınırlar büyük ölçüde ortadan kalkmıştır. Bu durum Dünya genelinde bilgi, belge, teknoloji ve paranın hızlı bir şekilde dolaşımına imkan tanımıştır. Böylece bireyler, toplumlar ve kuruluşlar kendileri için en uygun imkanları sağlayan yerlerden ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılayabilir hale gelmiştir.

Ülkelerin kalkınması ve dolayısıyla toplumların mutluluk ve refahını için İnsan kaynaklarının yetiştirilmesi bir gerekliliktir. İnsan kaynaklarının yetiştirilmesi nitelikli bir eğitime bağlıdır. Bu sebeple eğitimin diğer kademelerinde olduğu gibi yükseköğretim hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve daha kaliteli hale getirilmesi gerekmektedir.

Yükseköğretim hizmetlerinin sunumunda niteliği hedef alan bir yönetim anlayışının benimsenmesi, bu hizmetlerin verimi üzerinde önemli rol oynamaktadır. Yükseköğretim hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve bu hizmetleri veren kuruluşlarda kaliteli bir yönetimin anlayışının oluşturulmasına bağlıdır (Sözer ve Diğerleri; 2002). Temel amacı bilgi üreten, kullanan, eleştiren ve üretken bir düşünce tarzıyla problem çözebilecek nitelikli insan gücünü yetiştirmek olan lisansüstü eğitim; Türkiye'de Üniversitelere bağlı enstitülerce yürütülmektedir. Lisansüstü eğitim; eğitim kalitesi, ülke kaynaklarının etkin kullanımı ve gelişmişlik düzeyi ile yakından ilişkili olduğu için önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Türkiye'de, lisansüstü eğitimde öğretim üyesi, öğrenci, eğitim programları ve çalışma birimleri ve şartlarıyla ilgili pek çok sorun yaşanmaktadır.

Küreselleşen Dünyada hızla artan ve yayılan bilgi, iş ve meslek hayatında rekabeti arttırmış ve uzmanlaşmayı daha önemli hale getirmiştir. Böylece üniversiteler ekonominin gerçek sermayesi haline gelen bilginin üretildiği temel birimler olmuştur. Toplumları bilimsel araştırma ve yüksek nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuş olan

üniversiteler; yüksek düzeyde bilimsel araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal ve evrensel gelişmeye katkıda bulunmak gibi oldukça geniş görev, yetki ve sorumluluklara sahip olan kurumlardır. Her alanda toplum yaşamı ile iç içe ve yan yana olan üniversiteler, eğitim sisteminin en üst kademesinde yer almaktadır. Sistemin diğer kademelerinin görevleri “var olan bilgiyi aktarmak” iken, üniversiteler esas olarak “bilgiyi üretmek, yaymak ve kullanımını sağlamakla” görevli olan temel kurumlardır (Tuzcu, 2003).

Lisansüstü eğitim bilim insanı yetiştirme ve ulusal bilim politikasının yürütülmesindeki en önemli etmenlerden biri olarak kabul edilmektedir. Temel amacı; bilgiyi üreten, kullanan, eleştiren ve üreten bir düşünce tarzıyla problem çözebilecek nitelikte insan gücünü yetiştirmektir. Bu nedenle lisansüstü eğitimin planlaması ve etkin şekilde yürütülmesi ile o ülkenin gelişmişlik düzeyi arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Lisansüstü eğitimde; lisans eğitime göre bireye daha kapsamlı bilimsel araştırmalar yapma, karmaşık sorunları çözebilme, mesleki alanlarda uzmanlaşma, bilgi üretebilme ve sentez yapabilme yöntem ve becerisi kazandırılmaya çalışılır. Günümüzde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirmenin dışında, endüstriyel alanlarda ve diğer çalışma alanlarında is edinmenin bir ön koşulu olarak yüksek lisans ve doktora derecesinin de aranır hale gelmesi, lisansüstü eğitime olan ihtiyacı daha da artırmıştır (Karaman ve Bakırcı, 2010).

TÜRKİYE’DE LİSANSÜSTÜ EĞİTİM

Ülkemizde lisansüstü eğitim; lisans eğitime dayalı olan yüksek lisans ve doktora eğitimi ile sanat dallarında yapılan sanatta yeterlik çalışması ve tıpta uzmanlık ile bunların gerektirdiği eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşan eğitim olarak tanımlanmaktadır. Lisansüstü eğitim, üniversitelerde lisansı izleyen derecelere götüren, araştırma yoluyla bilim ve teknoloji üreten ve ülke kalkınmasına yön çizen bilim insanı yetiştirmeyi amaçlayan, planlı, programlı bir eğitim sürecidir (Varış, 1984). Lisansüstü eğitim, fakültelerde verilen dört veya üzeri yıllık eğitimin ardından kavramsal düzeyde lisans derecesi veya diploması almaktadır. Bu öğrencinin, lisans eğitiminde alınan disiplin konusunda veya ilgi duyduğu bilim dalında enstitüler tarafından verilen eğitimle yüksek lisans (bilim uzmanlığı) veya doktora öğrenimi yaparak uzmanlaşma olanağı sağlamaktadır. Ayrıca toplumların gereksinim duyduğu bilim insanı, araştırmacı ve yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirmek için oluşturulmuş üst düzey bir eğitim programı sürecidir (Karaman ve Bakırcı, 2010).

Ülkemizde lisansüstü eğitim yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsamaktadır. Öğrenciler, lisans eğitimlerinde edinmedikleri özel becerileri ve bilgileri yüksek lisans programlarında edinmek üzere eğitim görürler. Yüksek lisans derecesi giderek uygulamaya yönelmek isteyen öğrencilere özgü bir seçeneğe dönüşmekte, doktora

eğitimi alabilmenin koşulu olmayı da sŸrdŸrmektedir. GŸnŸmŸzde doktora derecesi Ÿniversitelerde akademik unvana sahip bir pozisyonda çalışabilmek ve araştırma yapabilmek için bir gerekliliktir (Yılmaz, 2008).

TŸrkiye’de lisansŸstŸ eğitim, 1960’ların sonlarına kadar yŸksek lisans aşaması olmaksızın yalnızca doktora programı şeklinde 3-4 yıllık lisansŸstŸ eğitimle hoca-asistan (bir anlamda usta-ıracak) ilişkisi esasına gŸre yŸrŸtŸlmŸřtŸr. 1970’lerden itibaren Ÿnce “yŸksek lisans” ve akabinde “doktora” olmak Ÿzere iki asamaya bŸlŸnmŸř ve bu aşamalarda izlenecek yŸntem ve kurallar gŸnŸmŸze kadar pek çok kere, tŸmŸyle ya da kısmen değiştirilen yŸnetmelikler doğrultusunda sŸrdŸrŸlmŸřtŸr (akar, 1997). 1960-1980 arası dŸnemlerde lisansŸstŸ eğitim ağırlıklı olarak fakŸltelerde verilmiştir. Yine bu dŸnemde, yalnızca lisansŸstŸ eğitim vermek amacıyla fakŸlte veya yŸksek okullar da açılmıştır. 1981 yılında kabul edilen 2547 sayılı YŸksek Ŗđretim Yasası ile Ŗđretim kademeleri Ÿn lisans, lisans, yŸksel lisans ve doktora olarak sınıflandırılmıştır. Bu yasaya gŸre lisansŸstŸ Ŗđretim yŸksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlilik alanlarından oluşmaktadır (Karakuş, 2004).

TŸrkiye’de lisansŸstŸ eğitim 1982 yılından itibaren YŸksek Ŗđretim Kurulu’na bağlı olarak yasada yer alan enstitŸler aracılığıyla yŸrŸtŸlmektedir. Ÿlkemizde lisansŸstŸ eğitim, Ÿniversiteler içinde ŖgŸtlenecek şekilde lisansŸstŸ eğitimin organize edilmesi ve yŸrŸtŸlmesi amacı ile kurulan ve 2547 sayılı YŸksek Ŗđretim Kanununun ile yŸrŸrlŸđe giren enstitŸlerce dŸzenlenmiř olup Ÿslendikleri gŸrevler, belirli ereve ve yŸnetmeliklerle belirlenmiştir. YŸksek Ŗđretim Kanunu ve İlgili Mevzuat’a gŸre lisansŸstŸ eğitim, 2547 sayılı YŸksek Ŗđretim Yasasının 65. maddesi hŸkmŸ gereğince Ÿniversitelerarası Kurulca hazırlanan "LisansŸstŸ Eğitim ve Ŗđretim YŸnetmeliđi" ile dŸzenlenmiřtir.

EnstitŸ; Ÿniversitelerde ve fakŸltelerde birden fazla benzer ve ilgili ana bilim dallarında lisansŸstŸ eğitim-Ŗđretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan bir yŸksekŖđretim kurumudur (2547 Sayılı YŖK Kanunu, 3/f. Maddesi). SŸz konusu bu eğitim ve Ŗđretim faaliyetleri genellikle Ÿniversiteler bŸnyesindeki fen bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri, eğitim bilimleri vb. enstitŸler tarafından yŸrŸtŸlŸr. Bunların dışında yine benzer şekilde Ÿzel bir uzmanlık alanında yŸksek Ŗđretim faaliyeti yŸrŸtmek maksadıyla kurulmuş; AB Araştırmaları EnstitŸsŸ, TŸrkoloji EnstitŸsŸ gibi enstitŸler de olabilir. Bu tŸr enstitŸlerde Ÿzel araştırma ve uygulamalar yŸrŸtŸlebilmektedir.

Sosyal Bilimler EnstitŸlerinde ise, iktisadi ve idari bilimler, siyasi bilgiler, eğitim ve fen edebiyat gibi fakŸltelerinin sosyal bilimler alanına giren bŸlŸmlerinin ana bilim dalları bulunmaktadır. Bununla birlikte Sosyal Bilimler EnstitŸlerinde Eğitim Bilimleri EnstitŸlerinin olmadığı Ÿniversitelerde eğitim bilimleri alanlarına yŸnelik olarak ta lisansŸstŸ eğitim verilmektedir.

Ülkemizde lisansüstü öğretimin öneminin giderek artması ve Lisansüstü öğretim için üniversite dışındaki kişilere de başvurma hakkının verilmesiyle birlikte, bu eğitimden faydalanmak için her yıl birçok kişi farklı alanlara başvurmaktadır. Eğitime talebin artması sevindirici bir durumdur. Ancak, ülkemizde lisansüstü öğretim büyük bir oranda devlet üniversiteleri tarafından verildiği için, bu kurumlara başvuran öğrenci sayılarında yığılma olmaktadır.

Türkiye’de 2011 yılı istatistiklerine göre Yüksek Öğretime kayıtlı 3817086 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerden 168628’i (% 4,4’ü) lisansüstü eğitim almakta olup, bunları %74,5’i yüksek lisans, %25,5’i de doktora eğitimi görmektedir. Lisansüstü eğitimin cinsiyete göre dağılımına baktığımızda erkek öğrencilerin %53,9 kız öğrencilerin de %46,1’i oluşturduğu görülmektedir(Tablo.1).

TABLO.1: TÜRKİYEDE YÜKSEK ÖĞRETİM ÖĞRENCİ SAYILARI

ÖĞRENCİ SAYILARI ÖZET TABLOSU SUMMARY TABLE OF NUMBER OF STUDENTS									
YÜKSEK ÖĞRETİM ÖĞRENCİ SAYILARI	ÖĞRETİM YILI /ACADEMIC YEAR								
	2010 – 2011						2009 - 2010		
	YENİ KAYIT NEW ADMISSIONS			TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI TOTAL NUMBER OF STUDENTS			ÖĞRETİM YILI MEZUNU ACADEMIC YEAR GRADUATES		
	T	K	E	T	K	E	T	K	E
TÜRKİYE TOPLAMI	835915	389044	446871	3817086	1723602	2093484	573159	263737	309422
LİSANSÜSTÜ	60450	27425	33025	168628	77766	90862	47262	24818	22444
YÜKSEK LİSANS	50950	23240	27710	125690	58653	67037	42603	22734	19869
DOKTORA	9500	4185	5315	42938	19113	23825	4659	2084	2575
TIPTA İHTİSAS	2520	1114	1406	12704	5722	6982	2910	1284	1626
DİĞER EĞİTİM KURUMLARI	14489	1394	13095	36170	5004	31166	13291	1462	11829
LİSANSÜSTÜ	396	72	324	1145	192	953	182	35	147
YÜKSEK LİSANS	273	59	214	678	120	558	157	26	131
DOKTORA	123	13	110	467	72	395	25	9	16
TIPTA İHTİSAS /	1775	784	991	7967	3478	4489	2191	987	1204

Kaynak: <http://osym.gov.tr/belge/1-12654/2010-2011-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html>

Kastamonu ve Bartın illerinin içerisinde yer aldığı Batı Karadeniz Bölümü, ülkemizin yoğun olarak göç veren yerleri arasındadır. Bu açıdan özellikle üretimin devamını sağlayacak olan genç nüfusun yerinde kalmasının ve böylece kalkınmanın sağlanmasında, bu bölümde bulunan üniversiteler anahtar rolü oynayacaktır. Batı Karadeniz Üniversitelerinin öğretim üyesi sayısı ve niteliği açısından beslenmesi lisans eğitiminin idame ettirilmesini sağlayacak ve oluşan akademik iklim, Batı Karadeniz’in topyekûn kalkınmasına destek olacaktır. Bartın ve Kastamonu illeri lisansüstü eğitim açısından incelendiğinde ülkemiz ortalamasının altında

oldukları görülmektedir. Nitekim 2010 yılı istatistiklerine göre nüfusu 335093 kişi olan Kastamonu İlinde Lisansüstü eğitim yapan kişi sayısı 1151 kişi olup, bunun il nüfusuna olan oranı %0.34'dür. Bartın ili incelendiğinde 2010 yılında 173791 kişi olan il nüfusu içerisinde lisansüstü eğitim yapan kişi sayısının 591 kişi olduğu ve bunun toplam nüfusa olan oranının da %0,34 ile Kastamonu ili ile neredeyse aynı olduğu anlaşılmıştır.

Türkiye'de Lisansüstü eğitim hızlı bir şekilde geliştiği görülmektedir. Bu durumun baslıca etkenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür; (Karaman ve Bakırcı, 2010).

- Düşünen, araştıran, sorgulayan, fikir üreten, bilgi alışverişinde bulunan, çevresiyle iliksi kurabilen, yabancı dil bilen kendine güvenen, nitelikli bireylerin kazandırılması,
- Ülkemizin kalkınması için yüksek nitelikli insan gücüne duyulan gereksinim,
- Lisansüstü eğitim gören iyi yetişmiş, kariyer yapmış serbest piyasanın gereksinimi olan yüksek nitelikli öğrencilerin daha kolay iş bulmaları,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hızlı gelişmesi ve bunda üniversitenin önemli rol oynaması,
- Teknolojideki hızlı gelişimin lisans eğitiminden sonra da eğitimi gerekli kılması,
- Üniversiteler ve öğrenci sayılarındaki artış nedeniyle öğretim üyesine ve nitelikli elemana olan gereksinimin artması.
- Lisans öğrenimini tamamlayan meslek sahiplerinin bilgilerini yenileme gereksinimi, Lisansüstü eğitimini tamamlayan kamu çalışanlarının kademe derece ilerlemesinin sağlanması,
- Bazı kuruluşlarda yönetici olmak için lisansüstü eğitiminin tamamlanmış olma koşulunun aranması,
- Bilimsel düşüncenin geliştirilmesi, bilginin üretilmesi ve yayılması.

TÜRKİYE'DE SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜLERİNDE EĞİTİMİN NİTELİK DURUMU

Türkiye'de, üniversite sayısının hızla artması ve her üniversitenin kendi öğretim üyesini yetiştirme çabasına girmesi; öğretim üyesi, öğrenci ve eğitim programları ve çalışma şartlarıyla ilgili olarak pek çok sorunların doğmasına yol açmıştır. Bu sorunların neler olduğu ve sorunlara çözüm üretilerek, Sosyal Bilimler enstitülerinde niteliğin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmaya çalışılsa da, bunların yeterli olmadığı görülmektedir. Bir akademisyen ve enstitü müdürü olarak yaşadığım tecrübeler doğrultusunda ülkemizde lisansüstü eğitim kurumlarında yaşanan sorunları yeterli öğretim üyesi bulamama sorunu, mali sorunlar, kütüphane hizmeti sorunları, yabancı dil sorunu, yönetsel sorunlar, tez danışmanıya ilgili sorunlar ve araç gereç sorunları olmak üzere sıralamam mümkündür.

Yukarıda değinilen sorunlar başta yeni kurulan sosyal bilimler enstitüleri olmak üzere bütün enstitülerin ortak sorunudur. Ayrıca lisansüstü eğitim yapanların lisansüstü eğitim alma amaçları incelendiğinde bu kişilerin lisansüstü eğitimden beklenen amaçlar dışında farklı

beklentiler için lisansüstü eğitime yöneldikleri anlaşılmaktadır. Nitekim Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde lisansüstü eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik olarak yapılan bir alan araştırmasında, lisansüstü eğitim alan 357 katılımcının 202 'sinin (% 56.6) kariyer, 4'ünün (% 1.1) Dil eğitimi, 2'sinin (% 0.6) askerliği erteleme, 105'inin (% 29.4) uzmanlaşmak, 16'sının (% 4.5) kademe almak, 15'sinin (% 4.2) disiplinler arası çalışma, 13'ünün (%3.6) özel ilgi amaçlarından dolayı lisansüstü eğitimi tercih ettikleri görülmektedir (Sözer ve Diğerleri; 2002).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Enstitülerin baslıca amacı, ana bilim dallarında öğrenimini sürdüren lisansüstü öğrencilerine; bilimsel araştırma yaparak bilgiye erişme, değerlendirme, derin bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşma yeteneğini kazandırmak, üniversite mezunlarının mesleklerinde uzmanlaşması, yeni alanlara yönelmesi, entelektüel gereksinimlerinin karşılanması ve akademik kariyere yönlendirilmelerini sağlamaktır. Lisansüstü eğitim konusunda yaşanan sorunların çözümlenebilmesi için her şeyden önemlisi üniversite, enstitü, öğretim üyesi, öğrenci ve enstitü idari personeli ölçeğinde karşılaştırmalı ve kapsamlı araştırmalar yapılmalıdır. Lisansüstü eğitimin kalitesi ve performansının yükseltilmesi için tespit edilen sorunların ilgili mercilerce ivedilikle çözümlenmesine çalışılmalı, alt yapısı yeterli olmayan üniversitelerde yeterli alt yapı oluşuncaya kadar lisansüstü eğitim ve yeterliliğini ispat etmiş üniversitelerde yapılmalıdır ve lisansüstü eğitimin örgütlenmesi gözden geçirilmelidir. Bu doğrultuda yeterli fiziki altyapıya sahip bağımsız birimler halinde oluşturulan enstitülerde, fakültelerden bağımsız ve ülke genelinde standart ölçütlerle seçilmiş bir öğretim kadrosunun oluşturulması da enstitülerin üstlenmiş olduğu misyonu yerine getirebilmesi açısından son derece önemlidir.

Kastamonu üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü olarak, nitelikli eğitimi sağlamada etkin olabileceğini düşündüğümüz önerilerimizi şunlardır:

Nitelikli Öğrenci: Bilindiği üzere, Enstitüler yüksek lisans öğrencisi alırken, ALES, Yabancı Dil ve Lisans mezuniyet notu gibi belgeler istemektedir. Eğer alacağımız öğrencinin lisans öğrenimi sırasındaki başarısını ve dil puanını önemsemiyorsak ve ALES'i en alt sınırdaki tutmuşsak çok kaliteli öğrenci gelmesini beklemek hayalcilik olur. Özellikle bizim gibi yeni kurulmuş Üniversitelere bağlı Enstitülere kendi lisans bölümlerinden mezun öğrenciler ilgi göstermektedir. O halde bizim en azından lisans öğrenimi sırasında başarılı olduğunu tespit ettiğimiz öğrencileri yüksek lisansa yönlendirmemiz gerekir. Başvuruda bulunan öğrenciler arasından en iyilerini seçmek, mülakat öncesi puanların ve mülakat sırasında gösterilen performansın değerlendirilmesi ile mümkün olacaktır. Bu nedenle mülakatların sağlıklı yapılması da nitelikli öğrenci seçiminde önemli bir rol oynamaktadır.

Nitelikli Öğretim Elemanı: Yüksek Lisans derslerini verecek olan öğretim elemanlarının kendi alanında başarılı olanlar arasından seçilmesi önemlidir. Lisansta ders vermeden ya da yeni vermeye başlamışken yüksek lisans dersi de vermeye başlayan öğretim elemanları, bu konuda zorlanmakta, öğrencinin nitelikli eğitim almasına engel teşkil etmektedir. Öğretim elemanlarından eğitim-öğretim yılının başında, ilgili programda verilmek üzere yeni ders teklifleri veya içerik değişikliği teklifleri olup olmadığı sorulmalı, dersler ve öğretim elemanları her akademik yılın başında güncellenmelidir. Dersleri verecek öğretim elemanları, profesörden başlayarak doçent ve yardımcı doçent sıralamasıyla seçilmeli, aynı branşta birden fazla unvanlı eleman bulunmakta ise o ders en yüksek unvanlı olana verdirilmeye çalışılmalıdır.

Güncel Dersler: Yüksek lisansta verilmekte olan dersler, program ilk açılırken kabul edilen derslerle sınırlı olmamalı, havuzdaki dersler diğer üniversitelerle, özellikle de köklü üniversitelerle karşılaştırma yapılarak isim ve içerik açısından benzer derslerden konulmalıdır. Havuzda, öğrencilerin ilgi ve branşına göre seçim yapabileceği kadar ders bulunmalıdır. Ayrıca bu derslerin ACTS ve AKTS leri de hazırlanmalıdır.

Fiziksel Mekan: Bir eğitimin kalitesi, fiziksel şartlarla da iyi veya kötüye gidebilir. Eğer öğretim elemanları ve öğrencilere, dersleri yapabilecekleri sağlıklı bir ortam temin edilmezse oradan başarılı bir sonuç beklenemez. Özellikle bizler gibi yeni kurulmuş olan Enstitülerde kendi binalarımız yapıp hizmete geçene kadar, programın bağlı bulunduğu Fakültelerle kurulacak ilişkiler sonucu ilgili Anabilim Dalının bulunduğu aynı binada bir yüksek lisans sınıfı açılması yararlı olacaktır.

Personel: Enstitülerde çalışacak personelin, kendi konusuna vakıf, işi bilen, öğrenci ve öğretim elemanları ile sağlıklı ilişkiler kurabilen özelliklerinin olması çok önemlidir. Çünkü Enstitülerde ders vermekte olan öğretim elemanları kendi fakültelerinde bulduklarından ve Enstitülerde sadece ders vermekte olduklarından, eğitim-öğretimin her aşamasında yönlendirilmeleri gerekmektedir. Örneğin, tez önerisi verme, süre uzatma, kayıt dondurma, tez teslimi vs. gibi aşamalarda öğretim elemanının yönlendirilmesi, bu süreci olumlu etkilemektedir.

Anabilim Dalları ile İlişkiler: Enstitülerde her türlü yazışma Anabilim Dalları ile yapıldığından, Fakültelerin Bölüm Sekreterleri, aynı zamanda Enstitü ABD sekretaryası olarak da görev yapmaktadırlar. Onlara bu görevin özellikleri anlatılmalı ve en az Enstitü Sekreterliği kadar önemli bir işleve sahip oldukları konusunda hizmet içi eğitim düzenlenmeli, yazışmalar ve evrak kaydı hususlarında tüm ABD Başkanlıkları ile koordinasyon sağlanmalıdır.

Kayıt Tutma: Anabilim Dalı Başkanlıkları ile olan ilişkilerde de her türlü yazışma titizlikle takip edilmeli, gerektiğinde yönlendirmeler yapılmalıdır. Enstitü Kurulu ve Yönetim Kurulu kararları titizlikle alınmalı ve her bir öğrenci için yapılması gereken işlemler titizlikle takip edilmelidir. Tutulması gereken her türlü kayıt, belge, ödeme vs usulüne uygun hazırlanıp dosyalanmalı, sağlıklı bir dosyalama ve arşiv sistemi oluşturulmalıdır.

Kullanılacak Standart Formlar: Yüksek Lisans eğitimi sırasında yapılacak tüm işlemler (başvuru, kesin kayıt, askerlik tehiri, kayıt dondurma, tez önerisi verme, süre uzatma, tez teslimi vs.) gibi işlemler için form oluşturulmalı ve tüm öğrencilerin bu formları kullanmaları sağlanmalıdır. Formlara Enstitü web sayfasından ulaşılabilmelidir.

Öğrenci Bilgi Sistemi: Enstitüler, lisans öğrencilerinde olduğu gibi öğrenci bilgi sistemini kullanmalı, tüm bilgileri sisteme girip, istediği çıktıları alabilmelidir. Eğer bu işlemler manüel yapılacaksa (ders seçme, yoklama, vize not çizelgesi, final not listesi, transkript, öğrenci belgesi vs.) standart hale getirilecek form ve belgeler hazırlanmalı ve tüm ABD'nin kullanması sağlanmalıdır.

Web Sayfası: Bilgisayar kullanımının güncel hayattaki yeri nedeniyle, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının her türlü bilgiye kolayca ulaşabilmesi için Enstitünün bir web sayfası mutlaka olmalıdır. Bu sayfada, havuz dersler, açılan dersler, öğrenci listeleri, danışman listeleri, çeşitli duyurular, eğitimin her aşamasında kullanılmakta olan formlar, tez yazım kılavuzu, ACTS ve AKTS, gibi bilgiler yer almalıdır.

Özlük Hakları: Personel özlük haklarına ilişkin ödemeler ile öğretim elemanlarının ek ders ödemeleri zamanında ve doğru biçimde ödenmelidir.

Yönetmelik: Yüksek Lisansla ilgili her türlü iş ve işlem, Enstitü ve Anabilim Dalları tarafından, Üniversitenin Lisansüstü Yönetmeliğine uygun olarak yürütülmeli, uygulamada çelişen veya güçlük çekilen maddeler varsa tespit edilip, biriktiginde yönetmelik değişikliğine gidilmelidir.

Diğer Enstitülerle İlişkiler: Uygulamada karşılaşılan sorunlar, zaman zaman diğer Enstitülere de sorularak aşılmaya çalışılmaktadır. Özellikle bizler gibi yeni kurulan üniversitelere bağlı Enstitülerde bilgi ve görgü alışverişinde bulunmak ve ortak etkinlikler düzenlemek amaçlı çeşitli sempozyumlar, yapılmalıdır. Bu tür toplantılarda bir yandan akademisyenler konunun akademik boyutu ile ilgili görüş alışverişinde bulunurken diğer yandan Enstitü Sekreterlerinin idari açıdan karşılaşılan sorunların çözümü amaçlı bilgi alışverişinde bulunmaları sağlanmalı, hatta gerekirse büyük ve köklü üniversitelerin sekreterleri de davet edilerek bilgi ve görgülerinden yararlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Bülbül, T., (2003), "Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde Görev Yapan Öğretim Üyelerinin Lisans Üstü Öğretimi Öğrenci Seçme Sürecine İlişkin Görüşleri", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 36, Sayı:1-2, s: 167-174, Ankara.

Çakar, Ö. (1997), "Fen Bilimleri Alanında Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim", TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri:7, ss. 65–75.

Karakuş, M.,(2004), "Lisansüstü Eğitim İçin Başvuran Öğrencilerin Üniversitedeki Akademik Başarıları İle Les Puanları Arasındaki İlişki", XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Karakütük, K.,(2002), "Lisansüstü Öğretimin Sorunları", Eurasian Journal of Educational Research, Anı Yayıncılık, Ankara.

Karakütük, K. ve Diğerleri,(2008), "Lisansüstü Öğretimin Sorunları Konusunda Ankara'daki Üniversitelerin Lisansüstü Enstitü Yöneticilerinin Görüşleri" Eğitim ve Bilim, Cilt 33, Sayı 147, ss. 42-53, Ankara.

Karaman, S., Bakırcı,F.,(2010), "Türkiye'de Lisansüstü Eğitim:Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, No:II. ss. 94-114, Tokat.

Sözer, N. ve Diğerleri, (2002), "Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Lisansüstü Eğitim Kalitesinin Arttırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 4, Sayı:2, ss. 41-65, İzmir.

Tuzcu, G., (2003), "Lisansüstü Öğretim İçin Yurtdışına Öğrenci Göndermenin Planlanması", Milli Eğitim Dergisi, Sayı 160, ss.155-165.

TÜBA, (2008), Türkiye'de Doktora Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler, Ankara.

TÜBA, (2009),Türkiye Bilimler Akademisi Bilim Raporu, Ankara.

Variş, F.,(1984), Türkiye'de Lisansüstü Eğitim, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yay., No:23, Ankara.

Yılmaz, R. (2008), Türkiye'de Lisansüstü Öğrenim için Öğrenci Seçimi: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsünde Bir Uygulama, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Harekat Araştırması Ana Bilim Dalı, Basılmamış YL Tezi, 134 s, Ankara.

YÖK, (2007), Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, Ankara.